

blijven zien. Dat had zij *getoond*. Aan de bezetter. Aan zijn handlangers. Maar vooral aan zichzelf. Wie nadien daden van verzet ging plegen, wist dat hij zoal niet op de actieve steun dan toch op de stille sympathie van de massa des volks kon rekenen.

Misschien is niets tekenender geweest voor deze consolidatie van het anti-Duitse sentiment dan de mislukking, juist in die zomer van '41, van een op last van de Duitsers ondernomen inzamelingsactie van de Nederlandse overheid die zich tot elk gezin uitstreckte. 'Ik weet niet hoe het u is vergaan', zei in '50 de Leidse hoogleraar van Asbeck tot de leden van de Enquêtecommissie die met hem de bezetting doorstaan hadden,

'maar ik heb in de zomer van 1940 mijn gouden munten ingeleverd en ik heb gezegd: dat is begrijpelijk, daar heeft de bezetter recht op en er is niets aan te doen. In de zomer van 1941 hebben wij daarentegen allen ons koper begraven. Dat is een merkwaardige verschuiving.'¹

Merkwaardig, inderdaad – en belangrijk.

★

Op 18 juni '41, vier dagen voor de invasie van de Sowjet-Unie, was een verordening van Seyss-Inquart verschenen² waarbij de inlevering gelast was van alle voorwerpen die geheel of voor een overwegend deel uit koper, nikkel, tin, lood of legeringen daarvan bestonden. Overheidsinstanties en bedrijven dienden een deel van hun voorraden van die metalen of de daaruit vervaardigde eindproducten in te leveren; wat de gewone burger in te leveren had, werd in een lange opsomming duidelijk gemaakt: asbakken, bloempotten, borstelgarnituren, emmers, stoffers en blikken, kannen, ketels, fruitschalen, rookgarnituren, schalen, zeven, lucifers- en rookstandaards, presenteerbladen, vazen, vogelkooien 'en andere gebruiksvoorwerpen', dat alles uiteraard voorzover zij uit de genoemde metalen vervaardigd waren. De inleveringsplicht gold niet voor monumenten, kerkklokken, voorwerpen in gebruik bij kerkdiensten, orgels, museumstukken, onderdelen van de volksdracht, orde- en eretekenen en voorwerpen die historische, artistieke of antiquarische waarde hadden. Wie zulks verlangde, kon van de Nederlandse overheid de metaalwaarde der ingeleverde artikelen vergoed krijgen.

¹ Getuige F. M. van Asbeck, *Enq.*, dl. VII c, p. 363. ² VO 108/41 (*Verordeningenblad*, 1941, p. 471-77).